

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci rušení služebních míst státních zaměstnanců čerpajících mateřskou nebo rodičovskou dovolenou

A. Závěry šetření

Dne 1. února 2021 jsem pod výše uvedenými spisovými značkami ve věci paní A. (ve zprávě uváděna jako „druhá stěžovatelka“) a ve věci paní B. (ve zprávě uváděna jako „třetí stěžovatelka“) vydal podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv¹ zprávu o šetření (dále také „zpráva“). Ve zprávě jsem se zabýval rovněž případem paní C. (ve zprávě označovaná jako „první stěžovatelka“), v tomto případě jsem však neshledal žádné pochybení, a proto jsem své šetření ve vztahu k této stěžovatelce již uzavřel.²

Předmětem šetření byl postup státního tajemníka Ministerstva vnitra (dále také „MV“) v souvislosti s rušením služebního místa druhé stěžovatelky a postup státní tajemnice Ministerstva průmyslu a obchodu (dále také „MPO“) v souvislosti s řízením o převedení třetí stěžovatelky na jiné služební místo.

Základní pochybení, na která jsem ve své zprávě poukázal, se dají shrnout následovně:

- (1) Na základě shromážděných podkladů jsem dospěl k závěru, že praxe, kdy byla na základě systemizace na rok 2019 na služebních úřadech **rušena primárně neobsazená místa**, přičemž jako neobsazená se **počítala také místa zaměstnanců čerpajících mateřskou (dále také „MD“) a rodičovskou (dále také „RD“) dovolenou**, byla **nepřímo diskriminační vůči státním zaměstnancům v souvislosti s jejich rodičovstvím**.

Jako neobsazená se místa zaměstnanců čerpajících MD a RD posuzovala až na základě pokynu Ministerstva financí (dále také „MF“). **Dospěl jsem proto k závěru, že se Ministerstvo financí dopustilo diskriminace ve formě pokynu.**

V důsledku této praxe byla prokazatelně diskriminována také **druhá stěžovatelka**.

- (2) Služební orgán se dopustí **přímé diskriminace** z důvodu rodičovství, pokud zastaví řízení o převedení na jiné služební místo, protože zaměstnanec, jehož služební místo bylo zrušeno a pro kterého služební orgán nové místo vyhledal, byl zařazen mimo výkon služby z důvodu čerpání MD/RD.

Dospěl jsem k závěru, že **třetí stěžovatelka** byla diskriminována v důsledku tohoto postupu.

B. Vyjádření úřadů

Ke zprávě se postupně vyjádřili: náměstek ministra vnitra pro státní službu doc. JUDr. Petr Hůrka, Ph.D. (dále také „náměstek“), státní tajemník MV RNDr. Josef Postránecký (dále také „státní tajemník“), státní tajemnice MPO JUDr. Martina Děvěrová, MPA (dále také

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zprávou ve smyslu § 17 zákona o veřejném ochránci práv.

„státní tajemnice“), a ministryně financí JUDr. Alena Schillerová, Ph.D. Jejich vyjádření ke zprávě shrnuji následovně.

Náměstek ministra vnitra se ve svém dopisu vyjádřil k doporučením uvedeným v závěru mojí zprávy, ve kterých jsem nastínil, jak by, dle mého názoru, měly služební orgány postupovat vůči zaměstnancům na MD/RD, jejichž služební místo bylo zrušeno. Uvedl, že s těmito doporučeními se v zásadě ztotožňuje, a proto zašle služebním úřadům metodické stanovisko sekce pro státní službu k postupu služebních orgánů při zrušení původního služebního místa státního zaměstnance zařazeného mimo výkon služby z důvodu MD/RD.

Obsahem tohoto stanoviska by podle náměstka mělo být doporučení služebním orgánům vždy informovat státní zaměstnance zařazené mimo výkon služby z důvodu MD/RD o případném zrušení původního služebního místa a uvést kontakt na personalistu, který státním zaměstnancům zodpoví jejich případné dotazy k jejich situaci. Dále by ve stanovisku měla být zdůrazněna povinnost služebních orgánů dbát, aby bezprostředně po skončení čerpání MD/RD pokračovali státní zaměstnanci, jimž bylo zrušeno původní služební místo, ve výkonu služby na jiném vhodném služebním místě. Ve stanovisku tedy bude podle náměstka doporučeno, aby služební orgán zařadil/převedel státního zaměstnance čerpajícího MD/RD na vhodné služební místo, objeví-li se takové místo již v době jeho MD/RD.³ Rovněž bude zdůrazněno, zejména neobjeví-li se takové místo, aby služební orgán obecně informoval o možnosti účastnit se výběrových řízení na obsazení volných služebních míst i v době čerpání MD/RD.

Co se týká zjištění uvedených ve zprávě, náměstek uvedl, že v návaznosti na pochyby o povaze kritérií užitých při rozhodování služebních orgánů o rušení služebních míst ve služebních úřadech se nyní některé z kontrol ve služebních vztazích v oblasti systemizace a organizace služebních úřadů zaměří na prověření souladu odůvodnění rušení služebních míst při přípravě systemizace s jejím následným provedením služebním orgánem s přihlédnutím k těm služebním místům, na kterých původně vykonávali službu státní zaměstnanci zařazení mimo výkon služby z důvodu MD/RD. K tomu doplnil, že existence pokynu Ministerstva financí k přípravě systemizace na rok 2019 nebyla sekci pro státní službu známa.

K případu třetí stěžovatelky náměstek uvedl, že se neztotožňuje s některými aspekty posouzení jejího případu. Podle náměstka služební orgán nezastavil řízení o jejím převedení na jiné služební místo pouze z důvodu, že stěžovatelka byla zařazena mimo výkon služby z důvodu MD. Dále se vymezil proti hodnocení postupu služebního orgánu jako diskriminačního, tedy že zastavením řízení o převedení na jiné služební místo mohl služební orgán stěžovatelce zabránit zvrátit nesouhlas s převedením stěžovatelky, který vyslovil služební orgán ve služebním úřadu, kam měla být stěžovatelka převedena.

Státní tajemník MV ve svém vyjádření odkázal na dopis od náměstka MV pro státní službu a na metodické stanovisko, které se náměstek zavázal vydat. Dále uvedl, že s ohledem na roli náměstka pro státní službu další postup vůči druhé stěžovatelce bude z jeho strany uskutečněn po doručení avizovaného metodického doporučení sekce pro státní službu.

³ S účinností zařazení/převedení ke dni následujícímu po skončení čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené a bude-li mít zaměstnanec o tento postup zájem.

Státní tajemnice MPO rovněž zdůraznila, že podle jejího názoru nedošlo ke znevýhodnění stěžovatelky, neboť důvodem jejího nepřevedení byl nesouhlas služebního orgánu s převedením. Co se týká možnosti zvrátit nesouhlas předsedy Českého báňského úřadu s převedením stěžovatelky, uvedla státní tajemnice, že stěžovatelka mohla předsedu kontaktovat poté, co si vyzvedla dopis s pozvánkou na pohovor, a informovat jej o důvodech zmeškání pohovoru. Státní tajemnice také uvedla, že služební orgán v MPO bude hledat pro zaměstnance čerpající MD/RD volné vhodné služební místo stejným způsobem a ve stejném časovém úseku jako v případě ostatních státních zaměstnanců, jejichž služební místo bylo zrušeno, tj. 6 měsíců před předpokládaným termínem, k němuž bude čerpání MD/RD ukončeno.

Ministryně financí se ve svém dopisu ohradila proti závěru, že se MF dopustilo diskriminace ve formě pokynu. Podle ministryně financí v rámci přípravy rozpočtu za přípustnou hranici neobsazenosti míst, kterou lze považovat za přirozenou míru fluktuace, byla stanovena míra 5 %. Pokud neobsazenost míst tuto hranici překračovala, došlo k redukci neobsazených míst. Při výpočtu míst, která mají být na jednotlivých úřadech zrušena, však podle ministryně financí byla místa zaměstnanců čerpajících MD/RD prokazatelně zohledněna, tedy tato místa nebyla považována za neobsazená.

C. Závěrečné hodnocení

C.1 Případ druhé stěžovatelky

Ve vztahu ke druhé stěžovatelce náměstek MV pro státní službu a státní tajemník MV nerozporovali můj závěr o její diskriminaci, byť tento závěr ani výslovně nepotvrdili. Jako opatření k nápravě náměstek navrhl přijetí metodického stanoviska, státní tajemník pak uvedl, že po přijetí tohoto stanoviska určí svůj postup vůči druhé stěžovatelce.

Především velmi oceňuji postup náměstka MV pro státní službu. Domnívám se, že přijetím metodického stanoviska dojde ke zlepšení postavení zaměstnanců, kterým bylo jejich místo zrušeno době jejich čerpání MD/RD. Je podle mě důležité, aby tito zaměstnanci byli informováni o zrušení jejich místa a o tom, co pro ně tato skutečnost znamená. Oceňuji také, že součástí tohoto sdělení bude kontakt na zaměstnance, který může zodpovědět jejich případné dotazy. Domnívám se, zachování kontaktu se zaměstnanci na MD/RD je důležité pro bezproblémový návrat těchto zaměstnanců do služby. To pak platí obzvláště tehdy, pokud tito zaměstnanci z důvodu zrušení služebního místa mohou mít z tohoto návratu oprávněné obavy. Stejně tak postup, kdy s blížícím se ukončením MD/RD začne služební úřad aktivně hledat vhodné místo pro navrátilivšího zaměstnance, může přispět k bezproblémovému návratu do služby. Tento postup je navíc výhodný nejen pro státního zaměstnance, jehož místo bylo zrušeno, ale i pro služební úřad.⁴

Vítám také závazek náměstka, že se při kontrolách zaměří na prověření souladu odůvodnění rušení služebních míst při přípravě systemizace s jejím následným provedením služebním orgánem s přihlédnutím k těm služebním místům, na kterých původně vykonávali službu státní zaměstnanci zařazení mimo výkon služby z důvodu MD/RD.

Na druhou stranu nemohu odhlédnout od skutečnosti, že navrhovaná opatření přímo neřeší diskriminaci stěžovatelky nebo nebrání tomu, aby se obdobné případy

⁴ Více jsem se k této problematice vyjádřil ve své zprávě na straně 26.

v budoucnu opakovaly. Proto navrhovaná opatření nepovažuji za dostatečná a vydávám své závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

Nad rámec navrhovaných opatření bych se rovněž chtěl vyjádřit k dopisu ministryně financí, která se vymezila proti závěru, že se Ministerstvo financí dopustilo diskriminace ve formě pokynu. Při formulaci tohoto závěru jsem vycházel ze sdělení tehdejšího státního tajemníka MV. Ten ve svém vyjádření k zaslaným dotazům uvedl, že „k rušení služebních míst, na kterých dříve vykonávali službu státní zaměstnanci čerpající MD/RD na přelomu let 2018 a 2019, muselo být přistoupeno s ohledem na stanovenou metodiku výpočtu obsazenosti systemizovaných míst ve služebních úřadech Ministerstvem financí.“ Dále dodal, že „v rámci předmětného jednání se zástupci MF byl státní tajemník MV informován, že počty redukováných systemizovaných míst a finančních prostředků byly vypočítány MF na základě čerpání finančních prostředků na platy v I. kvartálu roku 2018; resp. systemizovaná místa, na kterých vykonávali službu státní zaměstnanci MD/RD, a nebyla obsazena zástupem, byla MF vyhodnocena jako neobsazená, a navyšovala tak počet systemizovaných míst, která mělo Ministerstvo vnitra redukovat.“

Vzhledem k postavení státního tajemníka a jeho zapojení do přípravy systemizace jsem neměl důvod o jeho vyjádření pochybovat. Podle získaných informací se navíc praxe, kdy byla ve srovnání s ostatními obsazenými místy častěji rušena místa zaměstnanců čerpajících MD a RD, netýkala pouze Ministerstva vnitra. Tato skutečnost naznačovala, že úřady jednotně posuzovaly místa zaměstnanců na MD/RD jako místa neobsazená.

Mrzí mě, pokud jsem na základě nepravdivého tvrzení státního tajemníka dospěl ke špatnému závěru. Ministryně financí ve svém vyjádření popírá tvrzení státního tajemníka a uvádí, že svá tvrzení může doložit písemnými podklady. Pokud tomu bylo skutečně tak, Ministerstvo financí se diskriminace ve formě pokynu nedopustilo.

Je však důležité zdůraznit, že zhodnocení, zda při přípravě systemizace na MV státní tajemník postupoval, nebo nepostupoval na základě diskriminačního pokynu ze strany MF, nic nemění na závěru, že došlo k diskriminaci druhé stěžovatelky.

C.2 Případ třetí stěžovatelky

Ve vztahu ke třetí stěžovatelce náměstek MV pro státní službu a státní tajemnice MPO nepřipustili žádné pochybení. I přesto státní tajemnice uvedla, že služební orgán MPO bude hledat pro zaměstnance čerpající MD/RD volné vhodné služební místo stejným způsobem a ve stejném časovém úseku jako v případě ostatních státních zaměstnanců, jejichž služební místo bylo zrušeno, tj. 6 měsíců před předpokládaným termínem, k němuž bude čerpání MD/RD ukončeno. Tento postup by se měl týkat rovněž stěžovatelky, byť to státní tajemnice neuvedla výslovně.

K vyjádřením náměstka a státní tajemnice musím podotknout, že již ve své zprávě jsem dospěl k závěru, že důvodem, proč stěžovatelka nebyla převedena na služební místo v Obvodním báňském úřadu pro území Hl. m. Prahy a Středočeského kraje (dále také „báňský úřad“), byl nesouhlas s převedením tamního služebního orgánu. To, že stěžovatelka za této situace nebyla převedena, jsem nijak nezpochybňoval, neboť služební orgán nemohl dle zákona postupovat jinak.

Moje výhrady se však týkají následného postu služebního orgánu a náměstka MV pro státní službu. Považuji totiž za důležité že:

- Stěžovatelka byla od 5. září 2018 zařazena mimo výkon služby, protože pro ni služební orgán nenalezl vhodné volné místo. Dne 7. listopadu 2018 se stěžovatelka dozvěděla, že bylo zahájeno správní řízení o převedení na jiné služební místo.
- V souvislosti s tímto řízením se manžel stěžovatelky dne 30. ledna 2019 účastnil osobního jednání na personálním MPO obchodu, kde mu mělo být přislíbeno, že pokud s tím stěžovatelka bude souhlasit, bude od 15. února 2019 převedena na nové místo. Stěžovatelka zaslala MPO e-mail, ve kterém s převedením souhlasí.
- Stěžovatelce byl zaslán dopis s pozvánkou k pohovoru na báňském úřadě. Tento dopis si stěžovatelka včas nevyzvedla, a na pohovor se tak nedostavila. V důsledku tohoto zmeškání vyslovil služební orgán dne 13. února 2019 nesouhlas s převedením stěžovatelky.
- O nesouhlasu služebního orgánu s převedením však stěžovatelka nebyla informována. Řízení o převedení na služební nebylo zastaveno, přičemž do konce šestiměsíční doby, kdy bylo možné pro stěžovatelku místo nalézt, zbýval necelý měsíc. Není přitom zřejmé, zda služební orgán po vyslovení nesouhlasu s převedením stěžovatelky dále aktivně hledal jiné vhodné služební místo.
- Stěžovatelka nastoupila dne 2. března 2019 na MD. Dne 27. března téhož roku bylo vydáno usnesení o zastavení správního řízení o převedení na jiné služební místo a stěžovatelka byla o této skutečnosti vyrozuměna dopisem.
- Podle odůvodnění usnesení se řízení stalo bezpředmětným, neboť stěžovatelka neprojevila o nabízené místo zájem. Předmětné usnesení přezkoumal nadřízený služební orgán a dospěl k závěru, že zájem, či nezájem o převedení na některé služební místo nemůže být důvodem, pro který se řízení stalo bezpředmětným, a dále konstatoval, že se řízení stalo skutečně bezpředmětným s ohledem na potřebu zařadit stěžovatelku mimo výkon služby z důvodu čerpání MD. V této souvislosti nadřízený služební orgán uvedl, že nástup stěžovatelky na MD byl legitimním důvodem pro zastavení předmětného řízení o převedení.
- Ani v usnesení o zastavení řízení, ani v odpovědi náměstka pro státní službu není uveden důvod, proč stěžovatelka nakonec nebyla převedena na služební místo v báňském úřadě, tedy nesouhlas služebního orgánu s převedením.

Z výše uvedeného vyplývá, že:

- Stěžovatelka mohla až do 27. března 2019 důvodně očekávat, že bude převedena na služební místo v báňském úřadě. Po tomto datu zjistila, že důvodem jejího nepřevedení měl být její nesouhlas s převedením, což se nezakládalo na pravdě. Když si na tento postup stěžovala, sdělil jí náměstek MV, že skutečným důvodem zastavení řízení o převedení byl její nástup na MD. V důsledku tohoto postupu je pochopitelné, že se stěžovatelka cítila diskriminována.
- Služební orgán od 13. února do 27. března 2019 nedal stěžovatelce nijak vědět, že její převedení na služební místo v báňském úřadě již není možné. Přitom dne 4. března měla marně uplynout doba 6 měsíců pro hledání jiného služebního místa,

a pokud by stěžovatelka nenastoupila na MD, její služební poměr by k tomuto dni skončil. Proto informace, že stěžovatelka nebude předvedena, pro ni byla zcela zásadní. Pokud by se stěžovatelka o této informaci a nedozvěděla a jen o pár dnů odložila svůj nástup na MD, ocitla by se těsně před porodem bez práce. I kdyby stěžovatelka nebyla těhotná (což služební orgán dle svého vyjádření nevěděl), byla by pro ni informace o nepřevedení stěžejní, protože by sama mohla aktivně začít hledat jiné vhodné služební místo či jinou práci tak, aby se po uplynutí doby 6 měsíců a ukončení jejího služebního poměru neocitla bez práce.

Nadále se domnívám, že pokud by stěžovatelka byla informována o důvodu svého nepřevedení, mohla se pokusit nesouhlas služebního orgánu zvrátit. Je však také pravda, že stěžovatelka si nakonec dopis s pozvánkou na pohovor vyzvedla, a zmeškání pohovoru tedy mohla omluvit sama. Určitá liknavost ze strany stěžovatelky je však pochopitelná vzhledem k situaci, kdy byla v pozdní fázi rizikového těhotenství. Na straně služebního orgánu neshledávám žádnou omluvu pro prostup, kdy stěžovatelku neinformoval o skutečnostech stěžejních pro řízení o převedení na jiné služební místo, toto řízení nechal nadále běžet i přesto, že stěžovatelka na služební místo nemohla být převedena, a nakonec toto řízení ukončil s odůvodněním, které se nezakládalo na pravdě.

Postup služebního orgánu tak shledávám přinejmenším netransparentním a v rozporu s principem předvídatelnosti, přičemž zásada transparentnosti obsazování služebních míst je jednou ze základních zásad, na níž je založen zákon o státní službě.

Stejně tak ve mně vzbuzuje pochyby postup tehdejšího náměstka pro státní službu, pokud ve svých vyjádřeních dospěl k závěru, že nástup stěžovatelky na MD byl legitimním důvodem pro zastavení předmětného řízení o převedení (přičemž ve svém vyjádření nikterak neargumentoval tím, že v době ukončení řízení stěžovatelku již nebylo možné převést na služební místo, na které měla být původně převedena). Jak jsem podrobně odůvodnil ve své zprávě, pokud by pro stěžovatelku v době jejího nástupu existovalo vhodné služební místo (služební orgán by nevyslovil nesouhlas s jejím převedením), pak by takový postup byl diskriminační.

S ohledem na uvedené nepovažuji navrhovaná opatření za dostatečná a vydávám své závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

D. Opatření k nápravě

Státnímu tajemníkovi MV navrhuji, aby:

- (A) Zaslal druhé stěžovatelce dopis, ve kterém se služební orgán stěžovatelce omluví za to, že její místo bylo zrušeno v důsledku diskriminační praxe, a ve kterém bude stěžovatelka ujištěna, že se služební orgán pokusí nastalou situaci napravit tak, že pro ni začne hledat jiné vhodné místo již před jejím návratem z RD.

Náměstkovi ministra vnitra navrhuji, aby:

- (B) Zvážil úpravu služebního předpisu, kterým se stanoví pravidla pro předkládání systemizace tak, aby bylo jasně stanoveno, že v případě rušení služebních míst nelze rušit služební místa pouze z toho důvodu, že jsou dočasně neobsazena z důvodu čerpání MD/RD a že tato místa se pro účely rušení míst nepovažují za neobsazená.

- (C) Zvážil úpravu metodického pokynu, kterým se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru, v tom smyslu, že má služební orgán v již zahájeném řízení o převedení na jiné služební místo povinnost informovat dotčeného zaměstnance o zásadních informacích souvisejících s jeho převedením a že zařazení zaměstnance mimo výkon služby z důvodu čerpání MD/RD není samo o sobě důvodem, aby tento zaměstnanec nebyl převeden na služební místo, které pro něj služební orgán našel před jeho nástupem na MD/RD.

Státní tajemnici MPO navrhuji, aby:

- (D) Zaslala dopis třetí stěžovatelce dopis, ve kterém služební orgán vysvětlí stěžovatelce, proč nebyla převedena na služební místo v báňském úřadě, a přizná své pochybení v tom smyslu, že stěžovatelka byla špatně informována o důvodu svého nepřevedení. V dopisu rovněž služební orgán informuje stěžovatelku o tom, že v jejím případě hodlá hledat vhodné služební místo v době před jejím návratem z RD, a na koho se má v této věci obrátit.

Závěrečné stanovisko zasílám náměstkovi ministra vnitra pro státní službu doc. JUDr. Petru Hůrkovi, Ph.D., státnímu tajemníkovi MV RNDr. Josefu Postráneckému, státní tajemnici MPO JUDr. Martině Děvěrové, MPA, a žádám, aby mi podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělili, zda provedli navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli a ministryni financí JUDr. Aleně Schillerové, Ph.D., jelikož ve svém stanovisku reviduji svůj závěr o pokynu ze strany MF.

Pokud výše uvedení nepřijmou navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudou považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad/vládu, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Ministerstva vnitra a Ministerstva průmyslu a obchodu.

Brno 4. května 2021

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)